

30. september 2019

HØRINGSUTTALELSE TIL NVEs FORSLAG TIL EN NASJONAL RAMME FOR VINDKRAFT PÅ LAND

Friluftsrådenes Landsforbund (FL) er paraplyorganisasjon for 28 interkommunale friluftsråd som igjen har ca 230 medlemskommuner. Vår oppgave er å ivareta de allmenne friluftslivsinteressene, og det er på denne bakgrunn vi uttaler oss om forslaget til nasjonal ramme for vindkraft på land.

For friluftslivsinteressene er både klimaendringer og tap av naturmangfold og friluftslivsområder dramatisk. En total vurdering av om og hvor eventuell videre utbygging av vindkraft på land skal foregå i Norge, omfatter også en rekke andre momenter som ligger utenfor vårt kompetansefelt og mandat. Våre synspunkter går på hvordan vi mener friluftslivsinteressene bør ivaretas dersom en åpner for ytterligere utbygging, og støtte til de vurderinger som er gjort av våre medlemsfriluftsråd.

Del 1: Prinsipielle synspunkter

1. Behovet for ytterligere vindkraftutbygging på land må vurderes og avgjørelsen tas av Stortinget

Det er bygd ut 5,5 TWh med vindkraft, 7 TWh er under utbygging og det er gitt konsesjon for ytterligere utbygging slik at samla utbygging kan bli ca 23 TWh. Dette innebærer betydelige naturinngrep og forringelse av friluftslivsområder. Det er stor og økende motstand i befolkningen mot vindkraftutbygging på land. Samtidig blir det mer og mer påtrengende nødvendig å redusere klimagassutslippene raskt. Vi må ha en snarlig overgang til fornybare energiformer og energiøkonomisering. FL vil særlig rette søkelyset mot energiøkonomisering og behovet for økonomiske insitamenter for å fremme dette.

Vi er enig i at landbasert vindkraftutbygging må vurderes i arbeidet med å redusere klimagassutslippene. De avveiningene som skal gjøres mellom vindkraftutbygging på land for å redusere klimagassutslipp, men med store negative konsekvenser for landskap, naturmangfold og friluftsliv, er krevende og har vidtrekkende og varige nasjonale konsekvenser. FL mener derfor at Stortinget må avgjøre om det skal gis ytterligere konsesjoner til vindkraftutbygging på land.

2. FL støtter prinsippet om nasjonal ramme

Gitt at det skal gis konsesjon til ytterligere utbygging av vindkraft på land, er FL enig i at det er behov for å utarbeide en nasjonal ramme der en gjennom eksklusjonsmetoden kommer fram til områder som kan konsesjonsbehandles. Etter vårt syn burde dette arbeidet vært utført langt tidligere. Nå er det utbygd eller gitt konsesjon til en rekke vindkraftanlegg uten en slik overordna vurdering av hvilke områder i landet som er mest egna. Fastsetting av ei slik nasjonal ramme har så store og varige konsekvenser at FL mener det i tilfelle er Stortinget som bør fastsette denne.

3. Nasjonal ramme må være styrende

Med utgangspunkt i den metoden som er valgt for å komme fram til nasjonal ramme, eksklusjonsmetoden, mener vi det ikke bør åpnes for konsesjonsbehandling utenom de områder som inngår i nasjonal ramme. Vi mener det er en naturlig følge av det omfattende faglige arbeidet som er utført og de demokratiske prosesser som ligger til grunn for den endelige beslutningen. Dette er viktig for tyngde og legitimiteten til nasjonal ramme, og det gir forutsigbarhet for alle parter. Et slikt standpunkt forhindrer også ressursløsende «omkamper». Konsekvensen er at dersom det i framtida blir aktuelt med utbygging i områder som ikke omfattes av nasjonal ramme, må det foretas et revisjonsarbeid av tilsvarende grundighet ut fra det kunnskapsgrunnlag en da har.

4. Verdien av større naturområder med få inngrep er for lite vektlagt

Etter vår oppfatning har en i for liten grad lagt vekt på verdien av større utmarksområder med lite tekniske inngrep for menneskers helse og trivsel ved fastsetting av nasjonal ramme. Friluftslivets betydning for folks psykiske og fysiske helse er etter hvert godt vitenskapelig dokumentert. Dette er imidlertid verdier som vanskelig lar seg kvantifisere. Det kan være en årsak til at det ikke er mer vektlagt. Et annet forhold er at en mangler kunnskap om hvilke områder som er mest verdifulle for mennesker. Det er bl.a. vanskelig avveininger mellom nærfriluftsområder som brukes hyppig av mange i forhold til mer fjerntliggende områder med færre brukere og mindre hyppig bruk. Disse lite berørte friluftslivsområdene har imidlertid en umistelig verdi, og utbygging av vindkraftanlegg utgjør irreversible inngrep.

Så langt vi forstår er friluftsliv ivaretatt gjennom «myk eksklusjon» bare gjennom «statlig sikra friluftslivsområder». Dette gir etter vårt syn et feilaktig bilde av de samla friluftslivsinteressene. Sikring av friluftslivsområder er et virkemiddel for å ivareta små, avgrensa friluftslivsområder der bruken overstiger det allemannsretten hjemler, der det trengs tilretteleggingstiltak eller er andre særskilte hensyn. Disse områdene er derfor i stor grad badeplasser o.l. langs kysten, turutgangspunkt og nærfriluftsområder. Det er svært viktig at disse særskilte friluftslivsperele skjermes mot utbygging, men de gir på ingen måte et totalt uttrykk for hvilke områder det er viktig å ekskludere fra vindkraftutbygging ut fra friluftslivsinteresser.

I et totalbilde må vi også ta med at gjennomførte vindkraftutbygginger en del steder har åpna friluftslivsområder for økt bruk gjennom lettere tilgang i form av veier – og kanskje fordi vindkraftanleggene, i alle fall i første omgang, er kuriositeter, attraksjoner og turmål. Vår vurdering er at dette i en større sammenhenger ikke overskygger de negative konsekvensene med naturinngrep, støy, landskapsendringer, iskasting mm. FL vil også understreke betydningen av å få til best mulig løsninger for friluftslivet når det etableres vindkraftanlegg – både gjennom avbøtende tiltak og tilretteleggingstiltak. Vi viser her eksempelvis til gode erfaringer fra Fitjar med bl.a. vinterbrøyting og spleiselag for å få til lysløype.

FL mener at verdien av større lite berørte naturområder for friluftsliv er for lite vektlagt i forslaget til nasjonal ramme.

5. Kunnskapsgrunnlaget om friluftslivsinteressene må styrkes

Gjennom det faglige arbeidet med nasjonal ramme, har det kommet tydelig fram at kunnskapsgrunnlaget for friluftsliv er svakt. Mange kommuner har de siste åra gjennomført kartlegging og verdsetting av sine friluftslivsområder. Kartlegginga omfatter imidlertid ikke alle kommuner, og verdsettinga er gjort kommunevis og uten regional samordning. Den er derfor lite egna som grunnlag for regionale og landsomfattende vurderinger som nasjonal ramme for vindkraft innebærer. Vi vil understreke at manglende verdikartlegging i kommunal regi, ikke må brukes som argument for at disse områdene brukes til vindkraftutbygging uten konflikt med friluftslivsinteresser. Manglende kartlegging og verdsetting er kun et uttrykk for at det trengs ytterligere kunnskapsinnhenting. FL mener at arbeidet med å styrke kunnskapsgrunnlaget om hvilke områder som er viktige for friluftsliv, må styrkes.

6. Oppfølging og videre arbeid

De foreslåtte områdene innenfor nasjonal ramme omfatter enorme arealer. Sjøl om arealene reduseres gjennom høringsrunden, vil det være behov for ytterligere konkretisering der en i større grad kan vekke regionale og lokale interesser. I NVEs forslag drøftes behovet for regionale planer. Dersom det blir aktuelt med videre vindkraftutbygging på land, støtter FL at fylkeskommunene gis i oppdrag å utarbeide slike planer der det er aktuelt.

En rekke vindkraftanlegg er under utbygging og det er gitt konsesjon for langt flere. Vi hører stadig at utbyggingene gjennomføres med langt mer omfattende naturinngrep enn det som lå til grunn ved konsesjonsbehandlninga. Hvis dette medfører riktighet, er dette etter FLs oppfatning en helt uholdbar praksis som umiddelbart må stoppes. Dette dreier seg om store og irreversible naturinngrep, og vi må forutsette at utbyggere forholder seg til de rammer som settes. Konsesjonsvilkår må følges opp, og overtredelser få konsekvenser. Her er det nødvendig å statuere eksempler som stopper en uholdbar praksis.

Del 2: Synspunkter på konkrete forslag

Friluftsrådene har i ulik grad og på ulike måter engasjert seg i arbeidet med nasjonal ramme for vindkraft på land. Enkelte friluftsråd har gitt sine faglige innspill til medlemskommuner og fylkeskommuner som basis for deres uttalelser, andre har samarbeida med Forum for natur og friluftsliv (FNF) i fylket om innspill, mens andre har gitt egne høringsuttalelser. For andre friluftsråd har det ut fra rolledeling med medlemskommuner ikke vært naturlig å engasjere seg i dette arbeidet. I en del av områdene som omfattes av nasjonal ramme, er det ikke interkommunale friluftsråd.

Styret i FL støtter opp om de faglige vurderingene som er gjort av medlemsfriluftsråd slik det framgår av nedenstående opplisting, og vi oppfordrer til at disse uttalelsene tillegges vekt. For ordens skyld presiserer vi at FL for foreslåtte områder som ikke omtales nedenfor, ikke har konkrete synspunkter – verken for eller mot at disse tas inn i nasjonal ramme.

1. Midt-Agder Friluftsråd (MAF) om to områder i Agder

Styret i MAF stiller seg negativt til at så store områder i Agder vurderes som mest egna for vindkraftutbygging. En utbygging som dette åpner for, vil komme i stor konflikt med bl.a. friluftslivsinteresser og redusere livskvaliteten for en stor del av befolkningen i landsdelen.

2. Jæren Friluftsråd gjennom FNF Rogaland

Hovedkonklusjonen er at videre bygging av vindkraftverk i Rogaland må stanses. Natur- og friluftslivsverdiene i Rogaland må sikkes for kommende generasjoner.

3. Friluftsrådet Vest

Styret i Friluftsrådet Vest går imot at det etableres flere vindkraftanlegg i Sunnhordland og Nord-Rogaland av hensyn til de negative konsekvensene for friluftslivet i regionen. De peker spesielt på at en utbygging i Etnefjella ved Olalia vil gripe rett inn i det mest brukte turområdet i regionen.

4. Bergen og Omland Friluftsråd

Friluftsrådet har i innspill til arbeidet med Nasjonal ramme (i 2018) framhevet de negative konsekvensene vindmølleparker gir for de viktigste kvalitetene for friluftslivet; urørt natur, stillhet og «øyets fred».

5. Sunnmøre Friluftsråd og Friluftsrådet Nordmøre og Romsdal gjennom FNF Møre og Romsdal om de tre aktuelle områdene i fylket.

FNF Møre og Romsdal mener at skal det bygges vindkraftanlegg, så må disse bygges i områder med eksisterende inngrep og infrastruktur, og slik at de ikke reduserer områder med urørt preg eller andre viktige friluftslivs- eller naturverdier.

Vennlig hilsen
Friluftsrådenes Landsforbund

Ane Mari Braut Nese (S)
styreleder

Morten Dåsnes
daglig leder

Kopi: Klima- og miljødepartementet
Miljødirektoratet
Norsk Friluftsliv
Den Norske Turistforening